

Transnational Families in the New Global Economy«. Avtorica v njem opozarja na specifičen položaj migrantk, ki je povsem neprimerljiv s položajem migrantov, in natančno ponazarja ujetost ženske v tradicionalne kulturne vzorce, preko katerih se poskuša izvajati nespremenjeni nadzor nad njimi ne glede na še tako velike spremembe globalnega sveta. Migrantke, v tem primeru Filipinke, so v domačem okolju predmet strastnih javnih ideoloških kampanj, kjer so stigmatizirane kot slabe matere, ki so zavrgle svoje otroke za peščico dolarjev. V filipinskih javnih občilih se nenehno sklicujejo na raziskave o otrokih migrantk, ki trpijo za različnimi telesnimi in duševnimi obolenji zaradi njihovih odsotnih mater. Avtorica je s svojo raziskavo preverjala njihove ugotovitve in našla veliko zelo različnih primerov, od otrok, ki zaradi različnih razlogov občutijo odsotnost matere kot nepopravljivo izgubo, do povsem zadovoljnih otrok, ki spoštujejo napore svojih mater, da bi jim omogočile boljše življenje. Zanimivo je, da se stigmatizacija migrantk dogaja v deželi, ki ima posebni državni urad za pospeševanje izseljevanja in v katero sedem milijonov državljanov, ki delajo v tujini – od tega velika večina žensk – vsako leto pošlje sedem milijard dolarjev prihrankov svojim družinam, kar je eden najpomembnejših virov tuje valute za Filipine. In prav nič ne preseneča, da se od njih pričakuje, da se za svoje neodvisno ekonomsko podjetništvo, za katerega so se odločile zato, da bi reševale eksistenčno krizo družine in omogočile otrokom šolanje in boljše življenje, kesajo in spokorijo, saj so Filipini ne samo revna, pač pa tudi krščanska dežela.

Mirjam Milharčič-Hladnik

Barbara Verlič Christensen, Evropa v precepu med svobodo in omejitvami migracij, Fakulteta za družbene vede (knjižna zbirka Profesija), Ljubljana, 2002, 222 str.

Knjigo mehkih in (vsaj meni) nič kaj privlačnih viola platnic sem odkril na policah ga. šefinje. No, tako kot bi bilo na tem mestu neprimerno zaplesti se v zgodbo o belih policah ga. direktorice, tudi nima smisla razpravljati o kakršnih si že bodi platnicah. Saj, kot pojejo lepi vsečneži, »jaz ne verjamem v telo, rad bi te videl v srce.« No, pa začnimo že enkrat s to kardiološko preiskavo!

Knjiga nedolgo upokojene profesorice na FDV-ju, kar ni razvidno v naslovu, odkriva dileme in vprašanja, ki jih prinašajo mednarodne migracije v Evropi konec 20. stoletja. V zadnjih petnajstih letih je namreč prišlo do velikih »migracijskih« sprememb v primerjavi s predhodnim obdobjem, to je od leta 1960 pa do sredine osemdesetih let. Za lažje razumevanje bralcev naštejmo le nekatere novosti: Zahodna Evropa v devetdesetih letih prevzame prvo mesto na relativni imigracijski lestvici, bilateralne sporazume o začasnem priseljevanju tujih delavcev zamenjajo selektivno zaposlovanje

za krajši čas, pogodbeno delo za krajše obdobje (ponavadi od enega do treh let), izmenjave kadrov na akademskem področju idr., izrazito se poveča obseg in raznovrstnost priseljskih tokov (zlasti iz Afrike in Azije) ter obseg nedokumentiranih migracij v *Evropsko unijo (EU)*. Tako močno narašča tudi nacionalna in etnična struktura priseljenih v EU, v njenih državah se povečuje obseg samozaposlovanja med priseljenci in mrežne oblike etničnega podjetništva, izrazito se povečuje tudi obseg neformalnega zaposlovanja, neregistriranega dela med priseljenci, v večini držav EU je prišlo do naraščanja socialnih konfliktov pri poskusih oblikovanja multikulturne družbe, različnih oblik institucionalne in legalne diskriminacije, rasizma in ksenofobije.

Zdi se, da se avtorica ni posebej omejevala pri svojem delu. Osvetliti, razjasniti in analizirati je poskušala najbolj vroče pa tudi prikrite probleme, ki se porajajo v zvezi z migracijskimi tokovi v Evropi konec 20. stoletja. Kot sama poudarja v *Predgovoru*, je želela »omogočiti javni družbeni dialog med priseljenci s stališča njihove subjektivne percepcije spoznanj in izkušenj v novem okolju in drugimi družbenimi skupinami: državljani, vladami in organizacijami, ki izvajajo migracijsko politiko EU.«¹

V prvem delu z naslovom *Mednarodne migracije in trg delovne sile v Evropski skupnosti* avtorica obravnava najopaznejše spremembe v zadnjih 15 letih v oblikah in obsegu migracijskih tokov po svetu in državah Zahodne Evrope. Raziskovalne žaromete usmeri predvsem na vplive migracijskih tokov na trg delovne sile v Zahodni Evropi in v zadnjem delu poglavja poda tudi oceno možnih posledic mednarodnih migracij za Slovenijo v luči njenega vključevanja v EU. No, pošteno se mi zdi prišepniti, da avtorica nikakor ne ostaja le pri hladnem opisovanju in navajanju zelo številčnih primerov, ampak pogosto pronicljivo analizira in odkriva »nesporazume«, nejasnosti trenja in vse »drugo« nič kaj cenjenih kvalit: »Lahko pa bi tudi ugotovili, da gre za tragičen civilizacijski nesporazum. Neoliberalna politika temelji na vrednotah odprte družbe, vsebuje načelo svobode gibanja ljudi in odločitve posameznika – kjer se posamezniku pripisuje sposobnost in zmožnost izbire in racionalne odločitve. Te vrednote so legitimiteta mednarodnega sodelovanja, globalne trgovine in odpiranja držav kulturnim vplivom razvitega dela sveta. So nekakšna obljava prosperitete globalne družbe ob upoštevanju človekovih pravic ljudi. Številne aspiracije revnega in depriviligiranega prebivalstva se na ta sporočila vežejo in s tem se definira zanje novo referenčno okolje, v katerem se te vrednote generirajo. /.../ Vendar pa se v globalnih ekonomskih tokovih in v procesih združevanja držav EU v devetdesetih letih izvajajo politike eksplicitno nadziranih migracij 'delovne sile' na podlagi lastnih nacionalnih, torej kolektivnih interesov. Ugotovitve EU komisije za antidiskriminacijo in zahteve ministrov v evropskem parlamentu, da se te svoboščine lahko realizirajo samo takrat, ko so 'koristne' kolektivnim interesom posamezne nacionalne države, potem ko so bili migranti že sprjeti v državi kot njeni prebivalci, izzvenijo cinično.«²

¹ Barbara Verlič Christensen: *Evropa v precepu med svobodo in omejitvami migracij*, Fakulteta za družbene vede (knjižna zbirka Profesija), Ljubljana, 2002, str. 5

² Ibid., str. 23.

V drugem poglavju z naslovom *Migracije in socialna ter ekonomska integracija* avtorica obravnava predvsem »subjektivne« ovire za socialno integracijo imigrantov v državah EU, še posebej pa se posveti Danski in drugim skandinavskim državam. Kot smo že omenili, je pred tako imenovanimi tujci iz tretjih držav vedno več ovir pri priseljevanju in pri socialni integraciji. V prvem delu avtorica obravnava značilnosti teh novih tokov oziroma skupin priseljencev in nekatere opredelitve »gostiteljskih« družb do njih. V drugem delu analize predstavi stališča, izkušnje in druge motive migrantov v EU. Če v prvem delu avtorica črpa predvsem iz različnih normativnih analiz in statistik, je v drugem podpoglavju prednost dala subjektivnim percepcijam pridobljenih večinoma na osnovi kvalitativnih intervjujev s priseljenci in »gostitelji« (predvsem iz Danske).

V zadnjem poglavju z naslovom *Koncepti mobilnosti in migracij ter etnične integracije v multikulturnem okolju* avtorica poskuša opozoriti na nekatere konceptualne, teoretske in empirične razsežnosti obravnavanih oblik migracij. V tem poglavju se avtorica zakoplje v kar obilen kup vprašanj in dilem. No, naštejmo le naslove, da boste bralci lahko vsaj slutili, kaj vse se skriva v nič kaj vitkem kupu: *Nove migracije ali nova mobilnost? Od izkušenj k teoriji, Od nacionalne in kulturne kohezije k etničnim in socialnim konfliktom, Teorija povezanosti ekonomske baze in etnične solidarnosti, Smeri razvoja migracij v državah EU in odprta vprašanja, Mobilnost in migracije v postsocialističnih družbah v času tranzicije, Iz jedra na rob novega evropskega gibanja ljudi in nasprotno, Slovenija danes tukaj in kje bo danes v svetu?* Sledita še mojstrsko in nekoliko bolj esejistično napisani poglavji, ki se skrivata pod obleko *Sklepnih misli*. In če me sicer moj bolj krhek spomin ne vara, smo jih že brali v *Sobotni prilogi* slovenskega časopisnega hegemonu.

Poleg obveznih *Virov in literature* nam avtorica v prilogi ponudi še nekaj grafičkonov, tabelo sprememb pri registraciji in dodeljevanju delovnih dovoljenj tujcem v nekaterih evropskih državah ter neke vrste zbirko stališč in predsodkov Dancev do priseljencev ter priseljencev do Dancev. Prav za na konec pa nam postreže še s *Povzetkom izhodišč in sklepov*, ki se izkaže za nadvse hvaležno stvar (tudi) za pisca te recenzije. Joj, šele tu opazim, da sem povsem pozabil omeniti, da je avtorica poleg sekundarne analize statističnih virov, raziskovalnih empiričnih študij idr. v svoji študiji uporabila (in pred tem izvedla) tudi večje število kvalitativnih intervjujev s priseljenci in begunci na Danskem in v Sloveniji. –

No, za na konec pa še nekaj opazk, pohval, priporočil, obvestil in druge podobne šare, da ne bo stvarca izgledala kot le solidna osnovnošolska obnova.

Vedeti morate, da to nikakor ni knjiga, ki jo boste brali z možgani »na off«! Kljub številnim, poučnim primerom in induktivnemu pristopu ni vedno lahko slediti rdeči niti. Včasih se celo bralcu zazdi, da je bila avtorica nekoliko premalo dosledna pri analiziranju določenih problemov, da preveč in prehitro skače sem ter tja in tako bralca pusti nekoliko zmedenega, če ne že kar malo obupanega. To bo verjetno še najbolj držalo za tretje poglavje, kjer sem kar nekajkrat resno podvomil v svoje bralske sposobnosti.

No, ne razumite me napak. To je knjiga, ki si zaradi svoje zgoščenosti, pronicli-

vosti, aktualnosti, bogatosti primerov in še marsičesa priznanih kvalitet, ne samo na papir napisano (ali iz ust izrečeno) torej nematerialno, zasluži pohvalo. Brez odvečnega razglabljanja si zasluži vidno mesto na policah raziskovalcev (sodobnih) migracij, sociologov, družbenih geografov, demografov in ministrstev ter vladnih uradov, ki nas peljejo v bog-si-ga-vedi kakšen jutri, če naštejemo le najbolj »obvezne« kupce.

Torej iskreno upam, da knjige z viola platnicami moj organ za vid ne bo zaznal le na policah ga. direktorice.

Jernej Mlekuž

Anna Valencic, *Petunia en un cebollar*,

RIL editores, Santiago de Chile, 2002, 108 str.

Pripovedno delo *Petunia en un cebollar* (Petunija v čebulni gredi) je kratek roman, sestavljen iz šestnajstih epizod oziroma poglavij, ki bolj prikazujejo kot opisujejo droben, a odločilen odsek iz avtoričinega življenja. Povezuje jih cela vrsta prvin; najočitnejše so skupna glavna junakinja, enotni prostor in ozko zamejen časovni razpon dogajanja. Vse epizode se godijo poleti 1953. Napisane so v prvi osebi, pripovedovalka je osemletna Porfiria Martinovic, imenovana Porfy. Snov je odraščanje majhnega dekletca v mestnem okolju na ameriškem srednjem zahodu in njeno doživljanje domače soseske, ki spominja na Babilon. Njene dogodivščine na eni strani odsevajo bližnjo zunanjo resničnost – občutljivi splet medkulturnih odnosov v soseski, izpostavljenost tistih priseljencev, katerih priimki »ne zvenijo dobro ob angleškem imenu«, njihovo narodnostno ogroženost in zato tem vztrajnejše negovanje izvornih tradicij, rasizem, prostovoljno sprejemanje ali ponosno odklanjanje asimilacije; na drugi strani pa vse tiste notranje prvine, ki sodijo k slehernemu odraščanju: posebna vez med hčerko in očetom, nerazdružljivo prijateljstvo s sosedovim dečkom in njuno »zarotniško« raziskovanje sveta onkraj domačega plota, otroško premagovanje nerazložljivega nočnega strahu, privlačno grozljivo podoživljanje radijskih shrhljivk (televizije v soseski še niso poznali), negotovo odkrivanje spolnosti. V tesno prepletene zasebne svetove male protagonistke – intimnega, družinskega, prijateljskega in sosedskega – pa vstopa tudi širša družbena realnost z zgodovinskimi prelomnicami (korejska vojna, vzdušje splošne preganjavnice pod vplivom Josepha McCarthyja, Slovenija na razpotju med Vzhodom in Zahodom, tržaško vprašanje), ki na svoj način zaznamujejo njeno razvijajočo se osebnostno podobo.

Čeprav je mlajša od brata Marka – oba sta bila rojena v ZDA, medtem ko je bil najstareši brat Stefan rojen v stari domovini – je Marko mnogo bolj sprejel ameriški način življenja in razmišljanja kot ona sama. Z domiselno pripovedno tehniko, s katero avtorica v veznem besedilu med dialogi, ki so v tem delu nosilci prikazovanja, na ne-